

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2010:4

ARKEOLOGISK ANTIKVARISK KONTROLL I FORM AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

Tillberga Prästgård

Västmanland, Västerås kommun, Tillberga socken, Tillberga Prästgård 1:5

Annica Ramström

Arkeologgruppen i Örebro AB
Drottninggatan 11,
70210 ÖREBRO

Tel. 019-609 04 10
www.arkeologgruppen.se
info@arkeologgruppen.se

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Inledning.....	6
Syfte och metod.....	6
Resultat.....	7
Utvärdering av undersökningsplanen.....	7
Administrativa uppgifter.....	9

Sammanfattning

I samband med grävande för en ny avloppsanläggning inom fastigheten Tillberga 1:5 i Västerås kommun, Västmanland, genomfördes under en dag en antikvarisk kontroll i form av en schakningsövervakning. Inom fastigheten är gravfältet Tillberga 62:1 beläget.

Vid markarbetena för markbädden påträffades en anläggning i form av en hård eller möjligen en grav. Endast en liten del av anläggningen var synlig i den södra schaktkanten. När anläggningen framkom flyttades schaktet 0,5 meter mot norr och den delen där anläggningar var belägen fylldes igen.

Sammantaget kan sägas att stora delar av det område som undersöktes hade varit med om tidigare markarbeten och bestod dels av omrörda massor men också av områden där matjorden helt schaktats bort. Insprängt fanns partier som var helt orörda av tidigare markarbeten och det var i ett sådant parti som anläggningen ovan påträffades.

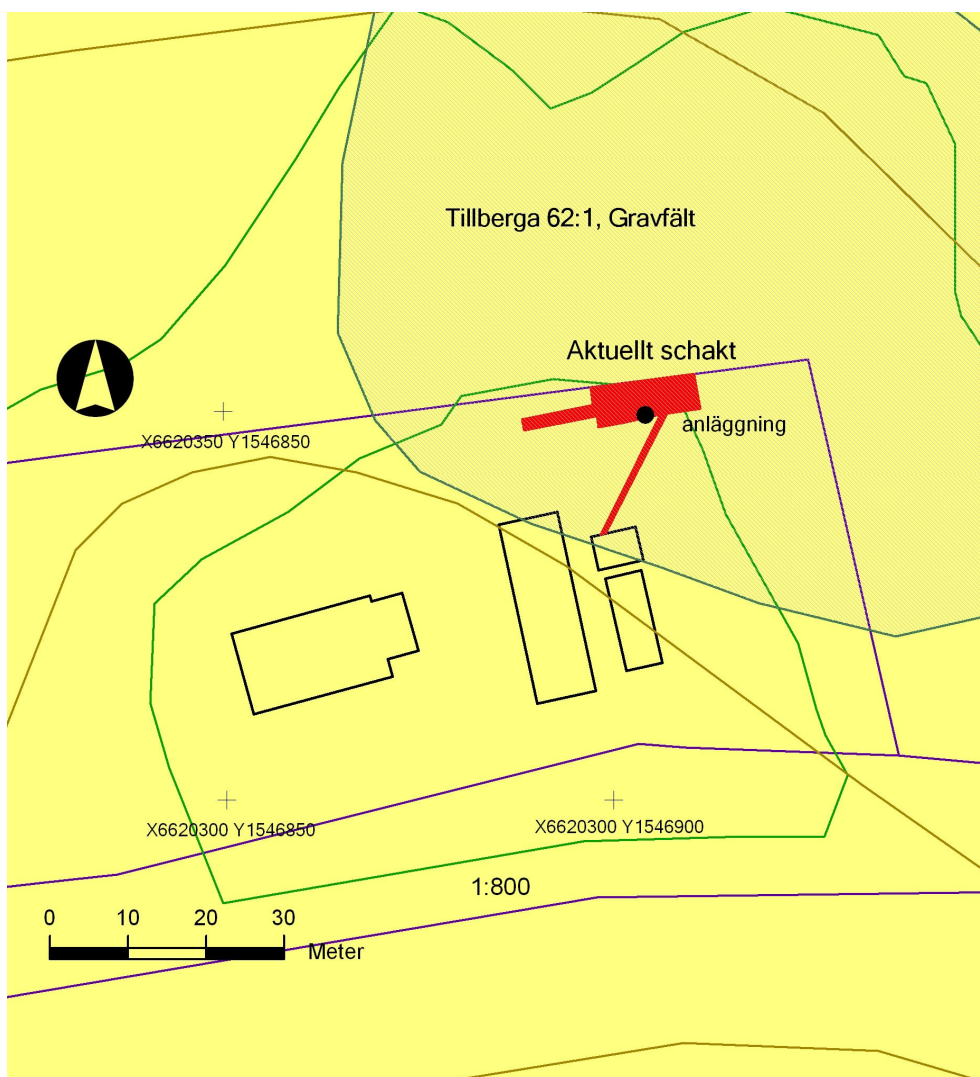

Figur 1. Tillberga markerat med rött.

Inledning

I samband nyanläggandet av en avloppsanläggning inom fastigheten Tillberga 1:5 i Västerås kommun, Västmanland, har Arkeologgruppen AB genomfört en antikvarisk kontroll i form av en schaktningsövervakning. Arbetet utfördes under en dag, 14/7 2010, av Annica Ramström.

Inom fastigheten Tillberga 1:5 ligger delar av gravfältet Tillberga 62:1 men även omkringliggande område är rikt på fornlämningar. Gravfältet består av sex högar och 34 runda stensättningar. Flera av anläggningarna är skadade sedan tidigare markarbeten.

Figur 2. Det aktuella schaktet, samt hur begränsningen för fornlämning 62:1 sträcker sig in i tomtområdet. Skala 1:800

Syfte och metod

Den arkeologiska kontrollen syftade till att skydda fornlämning Tillberga 62:1 från skada och om fornlämning påträffades vid schaktning antingen försöka flytta schaktet eller om det inte var möjligt dokumentera anläggningar och kulturlager.

Den tilltänkta exploateringsytan schaktades av med maskin ner till anläggningsförande nivå. Delar av ytan rensades för hand där misstänkta anläggningar kunde finnas.

Schaktet ritades in för hand och har i efterhand digitaliserats in på fastighetskartan. Dokumentation av anläggningar har endast skett i plan.

Resultat

Tillberga prästgård ligger på en naturliga förhöjning och markbädden med tillhörande markarbeten gjordes i en östsluttning. De planerade schaktningsarbetena var belägna i den sydvästra delen av fornlämning Tillberga 62:1.

Arbetet inleddes med att ett ledningsschakt drogs från ett uthus/stall till den tänkta platsen för avloppets markbädd. Schaktet kom att hela tiden följa i en tidigare ledningsdragning med omrörda massor. Ledningen skulle i sin tur ansluta till den planerade markbädden.

Den planerade markbädden var cirka 20x4 meter stor. Delar av undersökningsområdet har varit markberett tidigare och bestod dels av omrörda massor men också partier där matjord nästan helt saknades. Det saknades alltså lager mellan yttorven och den sterila marken. Insprängt fanns dock partier som inte berörts av de tidigare markarbetena och de bestod av 0,2 meter grästorv och därunder silt med naturliga stenar i storleken 0,1-0,2 meter i diam. I ett sådant parti återfanns en anläggning i form av en härd eller en bålrest.

Anläggningen återfanns i markbäddens södra del strax intill där ledningen från uthuset/stallet slöt an. När anläggning hittades flyttades markbädden cirka 0,5 meter mot norr och partiet där anläggningen hittades fylldes igen. Synligt av anläggningen var en till formen oval eller rund anläggning bestående av sot, kol och skörbränd sten, den var 0,3 meter bred och 0,2 meter ut från schaktkanten resten av anläggningen försvann in i schaktkanten.

Då syftet med den antikvariska kontrollen i första hand var att skydda eventuella fornlämningar beslutades att flytta schaktet då detta var möjligt. Norr om markbädden, i tomtgränsen finns ett antal större stenar i storleken 0,4-0,6 meter i diam som bildar fastighetsgräns mot norr, dessa stenar bedöms vara ditflyttade i senare tid. Inga av dessa stenar berördes av arbetet utan ligger kvar.

Från markbädden drogs en bredare ledning mot väster till en slamavskiljare. Schaktet var cirka 8 meter långt och 1 meter brett, under 0,2 meter grästorv vidtog silt med inslag av naturliga stenar 0,1-0,2 meter i diam. som inte bildade några formationer. Ytan bestod delvis av naturligt blockig morän.

Utvärdering av undersökningsplanen

Arbetet följde undersökningsplanen vad gäller syfte. När en anläggning hittades gjordes valet att flytta markbäddens schakt istället för att frilägga och eventuellt gräva ut anläggningen. Det var inte möjligt utifrån det som var synligt av anläggningen att bedöma om det rörde sig om en härd eller resterna efter en grav. Om det skulle röra sig om en grav bedömdes arbetsinsatsen för att ta bort den som för stora, då möjligheten fanns att flytta schaktet mot ett område som bedömdes av tomt från lämningar.

Arbetet avvek från undersökningsplanen då GPS för att mäta in schaktet inte användes. Istället ritades schakt och ledningsdragningar in på den ritning som följde med ärendet från Lst och har sedan digitaliserats in på fastighetskartan. Anledningen till att GPS inte användes var att Metria hade svårt att leverera kartor under sommaren, väntetiden var lång. Det var inte heller möjligt att skjuta på arbeten för att invänta leverans av kartdata.

Administrativa uppgifter

Landskap: Västmanland.

Län: Västmanlands län.

Kommun: Västerås kommun.

Socken: Tillberga socken.

Fastighet: Tillberga prästgård 1:5.

Arkeologgruppens diarienummer: ag2010_04.

Länsstyrelsens diarienummer: 431-3748-09.

Undersökningstid: 2010-07-14.

Projektgrupp: Annica Ramström.

Personal: Annica Ramström.

Exploateringsyta: ca 50 m².

Undersökt yta: ca 50 m².

Läge: Ekonomiska kartan, blad 11G 4J.

Koordinatsystem: RT 90.

Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA),

RAÄ, Stockholm: 1 st översiktsplan.

Fynd: Inga fynd gjordes.